

De marechaussee controleert met camera's de cellen in het uitzetcentrum op Schiphol. De strenge bewaking levert onnodig veel wrok op tegen ons land. | foto ANP/Lex van Lieshout

Onschuldig vernederd

door Peti Luteijn

Wist u dat je in ons land zonder dat je een strafblad hebt, onder streng regime gevangengezet kunt worden?

- Tot zijn verbijstering werd de Afghaanse vluchteling Omid, nadat hij zich vrijwillig had aangemeld in het aanmeldcentrum in Ter Apel, door bewakers opgesloten. Na een week werd hij geboeid in een kooi in een gevangenisbusje vervoerd richting vreemdelingenbewaring. Daar moest hij alles afgeven: niet alleen zijn mobiel, maar ook zijn eigen shampoo en tandpasta. Hij werd tot op het lijf gefouilleerd voor hij zijn cel in moest. Daar werd hij dag en nacht gecontroleerd. Wat had hij gedaan? Niets anders dan als achttienjarige in Nederland

asiel aangevraagd. Na drie dagen was het al duidelijk dat hij niet hier moest zijn, maar in Griekenland, waar hij Europa is binnengekomen en een vingerafdruk heeft afgegeven. Dat het afschuwelijk en vrijwel onmogelijk is om in Griekenland asiel aan te vragen, maakt de IND niet uit. Zijn dossier ging dicht en hij werd als ongewenste vreemdeling naar een vreemdelingenbewaring afgevoerd in afwachting van uitzetting naar Griekenland.

Duistere kant

Ooit op bezoek geweest in zo'n bewaarplaats? Dat moet u eens doen. Dan zie je een duistere kant van Nederland die weinig mensen kennen. Omid, als niet Nederlandssprekende Afghaan, had gelukkig goed begrepen dat hij mij op een bezoekerslijst moest zetten, dus mocht ik na uiterst strenge controles en identificatie naar binnen. Mij werd tafeltje vijf aangewezen. Daar moest ik gaan zitten. Vier bewakers stonden aan de kant te kijken. Na enige tijd werd er een deur geopend en werden de te

bezoeken mensen, gehuld in een detentiebodywarmer, door bewakers binnengelaten. Omid keek me beschaamd aan en ging snel naast me zitten. Maar dat was van korte duur. Een bewaker sommeerde de jongen direct aan de overkant van de tafel te gaan zitten. Kort werd mij uitgelegd waarom dit regel was: voorkomen van overheveling van verboden dingen. Op de tafel was een papier geplakt met regels. Lichamelijke aanraking was verboden. Voor mij niet zo'n punt; wel voor de vrouw wier man onverwachts was opgepakt. Ze mocht nu twee uurtjes per week aan de overkant van de tafel met haar man praten. Gelukkig was men wel zo soepel dat hij zijn tweejarig dochtertje mocht vasthouden en knuffelen. Niettemin overvalt je het gevoel: is dit mijn Nederland? Ongewenste vreemdelingen worden streng bewaakt. Ze mogen tweemaal vijf uur per dag uit hun kamer. Eén uur per dag luchten, één uur per week fitness en één uur per week voetballen. Voor de rest is er leegte: geen studie, alleen tv.

Contact met de buitenwereld wordt zo veel mogelijk belemmerd. Ze mogen twee uur per week vooraf aangevraagd bezoek ontvangen; krijgen een telefoonkaart van vijf euro om te bellen naar hun advocaat, bijvoorbeeld. Post wordt gescreend. Zelfs een bijbel moet langs diverse bewakers. Een nieuwe dvd-speler wordt eerst gedemonteerd op een speciale afdeling, en daarna, mits de gevangene daarvoor betaalt, weer in elkaar gezet en uiteindelijk na drie weken gegeven. Daar zitten ze dan: vaak jonge sterke kerels. Als 's avonds de deuren weer dichtgaan, wordt er veel tegenaan getrap uit pure frustratie: bam, bam... Bewakers komen ogenblikkelijk in actie. Sommigen gaan overdag door het lint en slaan alles kort en klein.

Inhumaan

Wat een vernederingen wordt deze mensen aangedaan. Uitgeprocedeerd worden door de overheid aanhoudend onder druk gezet om te vertrekken. Daarbij worden ingrijpende middelen als langdurige en her

haalde detentie niet geschuwd. Nederland kent geen maximumtermijn voor vreemdelingendetentie. Een situatie die velen aan de rand van de afgrond brengt, zowel geestelijk als lichamelijk. Dat maakt de overheid kennelijk niets uit. Is dit nodig? Bij Vluchtelingenwerk en Amnesty, in de advocatuur en onder de oppositie in de Tweede Kamer is er begrip voor dat er een streng toelatingsbeleid moet zijn. Maar zelfs voorstanders van zo'n beleid spreken hun afschuw uit over de inhumane hardheid. 'Uitgeprocedeerde asielzoekers worden gecriminaliseerd', constateerde Hilbrand Nawijn, geestelijk vader van de huidige IND en oud-minister van Vreemdelingenzaken. Deze behandeling levert onnodig veel wrok op tegen ons land. Er zijn voldoende alternatieven die menswaardiger zijn, zoals huisarrest, garantstelling door derden, gesloten asielcentra, elektronisch toezicht en meldplicht. Nederland zou een voorbeeld kunnen nemen aan Engeland, waar al gewerkt wordt

met elektronisch toezicht. Het opsluiten van asielzoekers ter voorkoming van vluchten in de illegaliteit was ooit bedoeld als laatste redmiddel. De advocaat van Omid had gezegd: „Ik zal voor je vechten om je vrij te krijgen. Het wordt een juridische strijd boven jouw hoofd. Jij merkt daar weinig van; jij moet het alleen ondergaan.“ De strekking van die woorden waren me aanvallend niet duidelijk. Nu wel... God zij dank is Omid na vier weken vrijgekomen, niet door de Nederlandse rechtspraak, maar op last van het Europese Hof. Een verhooring van veel geboden. Vele anderen zitten er nog en soms al zeven maanden zonder uitzicht. Hopelijk komt Omid zijn vernederingen te boven, maar die anderen? De Bijbelse oproep goed voor gevangenen en vreemdelingen te zorgen blijkt uiterst actueel.

Drs. P.G. van Maldegem-Luteijn is coach, consultant en (interim-) docent geschiedenis en maatschappijwetenschappen, verbonden aan bureau PETI educatie en advies.